

თეატრი და სხუპრება

მათაგონ სალიტერატურო ჟურნალი

მიიღება ხელის მოწერა 1916 წ.
თეატრი და ცხოვრება
(წელიწადი მეოთხე. (ის. მე-2)

ჰმონ, 6 მარტი
№ 10—1916

წელიწადი
მეოთხე

პირველი ქართ. გაზ.
1866—

„ღროების“ რედაქტორად
—1916

გიორგი წერეთელი
(პირველი რედაქტორი,
რედაქტორობდა 1866 წ.
4 მარტიდან 1869 წ.-დღ.)

სერგი მეხი
(მეორე რედაქტორი, რედაქტორობდა
1869—88 წ.წ.)

ივანე მაჩაბელი
(მესამე რედაქტორი, რე-
დაქტორობდა 1888—85
წლამდე).

„გაზ. „ღროების“ პირველი ნომერი გამოვიდა 1866 წ. 4 მარტს, უკანასკნელი—1885 წ. 14 ენკენი

პირველი ნომერი
1866 წ. (ის. მე-1)

„ღროების“ რედაქტორად 50 წლის პ. ს. ჩოლოყიშვილის
(მეორე რედაქტორი, რედაქტორობდა 1885—88 წ.წ.)

დანიელ ჭონქაძის სსოგნას

ბედ-ვანწირულთა, დაჩაგრულთა ტანჯვის მეტყველო,
მაშვრალთა მწარე წარსულთა მწარედ მომთქმელო—
აჰა, ღვთიური ენა შენი კვალად მეტყველებს
და ხმა სიმართლის ეფინება სამშობლოს ველებს.

შენ გრძნობის წიგნზე აღმოკვეთე ხალხის სვე-ბედი,
შენ იყავ გლეხთა მოციქული და შემოქმედი,
შენ აღამალე შძლავერთა მიმართ ხმა სიმართლისა,
შენ დაიპყრე უკვდავება, ჰანგი მადლისა.

და დღეს, მუხლს იყრის შენს წინაშე შენი ქვეყანა,
ქართველი დედა, გულ-ამოსკვნით სტირის შენთანა,
ცას შეჰღალადებს შენს დიდებას წმიდა გულითა
და შენს წინაშე მეც მუხლს ვიდრეც სიყვარულითა.

ვინც ჩააკეცე უკვდავება კაცთ გულის თქმამდე,—
იყავ კურთხეულ, ამიერით უკუნისამდე!

დარია ახვლედიანი

№ 10

წამლივადი მითხე

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ. ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპანი“ ის სტამბაში ყოველ ჟამს. ხელ-მოუწერელი წერილები არ დიბეჭდება.—ხელთნაწერები საპროკლამაციოებს შესწორდება.—რედაქტორთან პირიპირ მოლაპარაკება შეიძლება „სორაპანი“ სტამბის ინტერაში—დილით 9—2 ს., საღამოთ 5—7 ს., ტელეფონი № 15-41. მისამართი: თიფლისი, რედ. „Театри და Цხოვრება“ I. იმედაშვილი.

უბრალო საუბარი უბრალო მკითხველთან I

დღევანდელმა ომმა ბევრი იმედი გააქარწყლა, ბევრი ექვი დაბადა, ბევრი რამ შეიძლება და გარკვეული და ჩამოყალიბებული მკენებები ხელახლა გასარკვევი გახდა.

ერთი ამ გვარი მკენებათაგანია დამოკიდებულება პროლეტარიატსა და სამშობლოს შორის.

პროლეტარიატი არის კლასი, რომელსაც არა გაანია—არა საკუთარი კუნთების, საკუთარი სამუშაო ძალ-ღონის მეტი. მიუხედავად ამისა მას არა აქვს უფლება, ის ვერ იტყვის: სადაც ჩემ სამუშაო ძალას გავეყლი, სადაც ლუკმასა ვკამ, ჩემი სამშობლოც იქ არისო.

ამის თქმა ხომ აღამიანის გაპირუტყვება იქნებოდა.

პროლეტარიატი არის ერის ნაწილი. ერსა აქვს საკუთარი წარსული, საკუთარი აწმყო, საკუთარი მომავალი,—ერთის სიტყვით საკუთარი ისტორია, საკუთარი სული; ეს ისტორია, ეს სული მხოლოდ მისია, მას ეკუთვნის, სხვადან იგივე არ მოიპოვება და პროლეტარიატი მკიდროდ არის შეკავშირებული ამ ეროვნულ ისტორიასთან, ეროვნულ სულთან. ეს კავშირი ბუნებრივია, აუცილებელი და ამიტომ ბუნებრივია, აუცილებელი პროლეტარიატისათვისაც თვით სამშობლო.

დღევანდელმა ომმა ეს ცხადზედ უცხასათ გაახადა.

ვერობის პროლეტარიატს რომ მოენდომებია, ომი არ იქნებოდა.

გერმანიის პროლეტარიატს რომ საყოველთაო გაფიცვა გამოეცხადებია, გერმანიის მილიტარიზმი უძლური იყო,—მას ქედი უნდა მოეხარა. რატომ არ მოხდა ასე?

ახსნას ვერც მთავრობის ძლიერება მოგვცემს, ვერც სასტიკი შურის ძიების შიში.

ამგვარ ახსნას რომ ყველთვის საბუთი ჰქონდეს, დემოკრატის მთელი მომავალი ყოველად უნუგვმო იქნებოდა.

ახსნა უნდა ვეძიოთ მხოლოდ იმ კავშირში, იმ სულიერ კავშირში, რომელიც პროლეტარიატსა და სამშობლოს შორის არსებობს.

როდესაც გერმანიის პროლეტარიატმა სამშობლო განსაცდელში დაინახა, მთავრობას წინ აღარ გადაეღობა; ეროვნულმა გრძობამ იფეთქა მასში.

ჩვენში ხშირათ სამშობლოს აღიარება ნაციონალიზმის აღიარება ჰგონიათ და დარწმუნებული არიან: თუ სამშობლოს აუცილებლობა ვიწამეთ და ვაღიარეთ, მაშინ ნაციონალისტი ვიქნებითო.

ეს, რასაკვირველია, დიდი შეცდომაა და გაუგებრობა.

სამშობლო არის მხოლოდ ერთი თვისი ტერიტორიითა და კულტურით.

ნაციონალიზმი არის ერთგვარი პოლიტიკური მოძღვრება, რომელიც იცავს ერთი ერის სრულ ბატონობას.

ჩემი სამშობლო არის რუსეთი, რუსეთი მხოლოდ რუსებისათვის,—იტყვის რუსის ნა-

ციონალისტი; აქედან თავისთავად გამოდინარეობს დანარჩენი ერების უფლებათა შევიწროება და შეზღუდვა.

თუ სხვები არ შეიზღუდნენ, ცხადია, მაშინ რუსეთი ყველასი იქნებოდა, არა მარტო რუსებისა.

ჩემი სამშობლოა რუსეთი, მაგრამ იგივე რუსეთია ბევრი სხვა ერის სამშობლო,—იტყვის რუსის დემოკრატი; აქედან თავის თავად გამოდინარეობს რუსეთის ყველა ერების უფლებრივი გათანასწორობა.

ორთავე—ნაციონალისტიც და დემოკრატიც—ადიარებენ ერთ რუსეთს თავის სამშობლოდ, მაგრამ მათს შეხედულებაში რა არის საერთო? სრულებით არაფერი. ერთი იოხოვს არა რუსთა დევნა-შევიწროებას, მეორე კი ყველას გათანასწორობას რუსებთან.

საკვირველი იქნებოდა რუსის დემოკრატს სამშობლოზე ხელი აეღო მხოლოდ იმ შიშის გამო, ვიი თუ ნაციონალისტს დავემზავსოვო.

ნაციონალიზმის დროშა დემოკრატიის დროშა არ არის; დემოკრატია ამ დროშას ვერასოდეს ვერ ამოუღებდა. მაგრამ დემოკრატიას უფუძლია ამა თუ იმ შემთხვევაში ეროვნული ანუ ნაციონალური მოთხოვნილება წამოაყენოს.

როგორ, რა ნაირათო? იტყვის მკითხველი. თუ ნაციონალიზმი დემოკრატიის მოძღვრება არ არის, მაშ როგორ უფუძლია მის რაიმე ნაციონალური მოთხოვნილების წამოყენება.

ამგვარი აზრთა არევა არსებობს ჩვენში: ნაციონალიზმი და ნაციონალური ერთი და იგივე ჰგონია ბევრს, ნამდვილათ კი სხვა და სხვა მცნებაა სრულებით.

შეიძლება ნაციონალისტი არ ვიყო, მაგრამ ნაციონალურ მოთხოვნილებას მხარი დაუჭირო.

ნაციონალიზმი არის ერთგვარი პოლიტიკური მოძღვრება, ერთგვარი მსოფლმხედველობა, ნაციონალური კი ანუ ეროვნული არის ყოველისფერი, რაც ერის კეთილდღეობას, ერის ინტერესებს ასე თუ ისე ეხება. ავიღოთ სულ უბრალო მაგალითი: ქართულ ენაზე სწავლება ჩვენს სასწავლებლებში.

ეს არის ეროვნული, ნაციონალური მოთხოვნილება. დემოკრატი უსათუოთ დაუჭერს მხარს ამგვარ მოთხოვნილებას, მაგრამ ეს იმის არ ნიშნავს, რომ ის განაციონალისტა.

დემოკრატიას უნუქლიან ნაციონალური ანუ ეროვნული საკითხი წამოაყენოს ამა თუ იმ სახით და ასე თუ ისე ვადასკრას, მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმის განაციონალისტებას.

ა. ჯ. აბაშიანი

დან ი ე ლ ჭ ო ნ ქ ა მ ე

და მისი

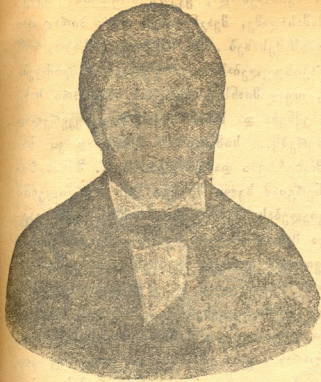
„ს უ რ ა მ ი ს ც ი ხ ე“

(კრიტიკული ესეი)

სიტუვა-კაზმულ შუქრდობის საგნისა არა თუ მხოლოდ ესტეტურ გრძნობის აღძვრა და გაძლიერება, არამედ აღძვრა გონებითი (ინტელექტუალურ) და სხეობითი გრძნობებისაც... ზოგჯერ უნდა იყოს არა თუ მხოლოდ სადმერთო სადმერთად გასაცანი, არამედ მისწავლიათვის დიდი მარტივი, წინააღმდეგ შემთხვევაში ის დატკობას მხოლოდ ბედით კმაყოფილებს და კუჭმადრებს... მის არ ექნება ხალხისთვის არაერთი მნიშვნელობა... ქართული ზოგჯერ შეგნებას მუტე საუკუნეში თანდათან უსადაფებოდა ხალხს და მის ნამდვილ ცხოვრებას... მისუკან, რაც უფლებას მტარსაწა ნიჭ. ბარათაშეიძება წარმოსთქვა თვისი კლასიკური სიტუვები:

„უქმად ხომ მაინც არ ჩაივლის ეს განწირული სულის კვეთება, და გზა უვალი, შენგან თელილი, მერანო ჩემო მაინც დარჩება... და ჩემ შემდგომად მოძმესა ჩემსა სიძნელე გზისა გაუადვილდეს და შეუზოვრად მას ჰუნე თვისი შავი ბელის წინ გამოუჭიროდეს!“

ქართული ზოგჯერ ბარათის მთის მადლობადამ დაზღა, მიწაზე დაეშვა, დაუხლოვდა გაძლიერებულს ხალხს და მისი ჭირ-გარამი გახალა თვისი შემოქმედების საგნად... გიორგი ერისთავი წასრულ საუკუნის ბირველ ნახევარში გახდა ქართულ რელიურ პოეზიის მამამთავრად... აქედან იწყება ქართულ ზოგჯერ დასადაფება მასსისათა... ხალხმა ამის შემდეგ სახატო აღვიდა დაჭირა მწერლობაში...

„სურამის ციხის“ დამწერი
დანიელ გიორგის ძე ჭიჭინაძე

დაბ. 1830 წ. 6 მარტს, გარდ. 1860 წ. 16 ივნისს)

გიორგი ერისთავის რეალურ მიმართულების
როსსუკუთქო შიგნიჭულად ითვლება დანიელ
ჭიჭინაძე, „სურამის ციხის“ ავტორი. შირველად
ბრძოლ შიწერლობაში ბატონ-უმბას და მის
რეალისტს მხარეებს უწინდებებს შიჭინაძის და-
ნიელ ჭიჭინაძემ, დაბად წოდების შიეღმა, თბი-
ლისის სსსუდიერო სემინარიაში გურს დამთავ-
რებულმა. შირველად დასწერა, ქართულ ენაზე
რეალური რომანი, რომელიც დაბეჭდა ივ-
ანოვსკის შიწერლობის „დისკრის“: 1859
და დეკემბრის და 1860 წლის იანვრის ნომ-
ერში... მის თვისი სხად ჭყუის და ბეჭით და-
ნიელის გეგმობით კარგად ქქინდა კათვლის-
წიგნიანი თვისი-კატას ავტანელი ტანჯვა-გაგას
ტან-უმბას შიძიე უდლის ქვეშ. მის, აღზრ-
დას სთვლად, შისისსხორცბული ქქინდა
გეგმობა, რომლის სიმიტფრე სიტტსლეს
დაბეჭდა. მისი ცხობრების სხანად შიექმას და-
ნიელ წოდებისთვის ძინად სხადი ტვიართის
დაბეჭდება. მოწინავე ქართულ საზოგადოებას
ქქინდა გამორკვეული 1850 წლამდის გლეხ-
კანთავისუფლების აზრი, რომელსაც რუსთა
დაბეჭდული საზოგადოება 1840 წლებიდან
ვე იცნობდა. 1850 წლიდან დანიელ ჭიჭინაძე
წესს წრეს, რომელიც ეცნობება რუსთა მი-
დურში

დგეწობა ნაწერებს და მათ შორის წერილებს და
მოთხრობებს ბატონ-უმბასის შესახებ (ტურკანე-
ვი, გრიგორიანი და სს). ეს წრე დიდხანს არ
არსებობდა, მაგრამ მის სანმთავლე არსებობის
შედეგია „სურამის ციხე“.

დანიელ ჭიჭინაძე დაიბადა 1830 წ. 6 მარტს.
სამომავლობით მისი მამა რეჯინა იყო. ძლიერ
აღრე დაბეჭდა და ბიძების მხარს დაწა. ბიძე-
ბმა, რომელიც მღვდლებად მისაწერებდნენ, შის-
წავლეს დანიელს ქართული წერა-კითხვა. შემდეგ
მიბარეს გორის სსს. სსსწავლებელში, სხადც
რიგანად სწავლობდა, თუმცა სწავლების მეთო-
დები შეტად მახინჯი იყო. თბლისის სსსუდ.
სემინარიის გურს დამთავრა 1858 წ. გურსის
დამთავრების შემდეგ იგი ჭერ მსწავლებლად
იყო და შემდეგ ინსპექტორად თბლისის სსს-
წავლებელში. 1852 წ. შერთო ცოლი, რ-
მელიც მალე გარდაიცვალა... ბე-
ჭულობით სესტრ დანიელს დღე მოხსწრებას სს-
გარეულ ცოლის გარდაცვალებაში. ცოლის სი-
გვდილარს შემდეგ დიდხანს აღარ უცოცხლას
და გარდაიცვალა 1860 წლის 16 ივნისს.
დასასვლავს ვერის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიის
ეზოში, ცოლის სმარის გვერდით. მათ სმარე-
ებს შემოვლებული აქვს აწ შივე დამოვლებული
რკინის შიანჯირი და ადგუთ დოღები შესიერი
წარწერით...

ქართულ შიწერლობის ისტორიაში მან უკვ-
დავ ქველ თვისი სხეული „სურამის ციხითა“, — რ-
მელიც შედეგია მისი ბოტრუნი დრმა დაკვირე-
ბისა და მხატვრული განჭერტისა... იგი ბე-
ჭუნთილია იმ გულთილი სიყვარულით, რომე-
ლიც დანიელს ქქინდა ციხის მიმართ... იგი
საფხულობით, როცა კი სთვალში მოხვდ-
ებოდა, გლეხებს წერა-კითხვას ასწავლიდა და
სხვს და სხვს სსსარგებლო წიგნს უკითხვ-
და... მისი გული გრძნობდა, რომ მომავალი
ეკუთვნოდა მშრომელ ხალხს, მყობადი — შრო-
მისა რქებოდა. „სურამის ციხის“ შინაარსი აგ-
ტორმა, რომ თანამედროვენი არ გაჯერებინა,
სსშუად სსუკუნობის ცხობრებას დაუკავშირა.

ამ მოთხრობის ორი უმთავრესი გემრი
დურმიშანი და ოსმან-ალა ორივე გლეხის შვი-
ლია, ორივე იტანჯებოდა ბატონ-უმბასის შიძიე
უდლის ქვეშ... დურმიშანი იმერეთიდანაა, უკა-

ნონო შევიდა თავად წერეთლისა... ოსმან-ად ქართლელი, წინა დნადრო ერქვა. მაჰკლავ თვისი ბატონი, რომელმაც მის საყვარელ მოსამის-ხურე ქალს ნატოზე ძალა იხმარა, და გაიქცა სა-თათრეთში. აქ სელი მიჰყო ვაჭრობას. მიადო მამკმადის სჯული. ღურმიშხანი უფერდა მუხრან-ბატონის მოსამისხურე ქალს გულისხვარდს; მაგრამ გამდიდრების შემდეგ მას ღურმიშხანს უღა-ღატა და ოსმან-ადის ნათელი სურამელი მი-ღადრო გულისხვარდის შეერთო. გულისხვარდმა გა-ღასწვიტო ღურმიშხანისთვის სამავირო ცაღ-ქსად. ის დავითოვა ქაღბატონს და ავღობრულ მკითხავთან შევიდა მოწყვედ მკითხაობის შესას-წავლად. ოსმან-ად და ღურმიშხანი ამისობაში სტამბოლს გაემტავრნენ. იქ უარჰყო მამკმადის სჯული და ღებურუნდა ქრისტიანობას. ოსმან-ად მამკმადიანებმა მოჰკლეს ამის გულისთვის. ამჟღ დროს გაითქვა ავღობრული მკითხავის ვარღუას (გულისხვარდის) სახელი... ცრუი დრო დაუღდა ღურმიშხანის სტამბოლში ეთფის დროს საქარ-თელით. მტრები უხიარებდნენ შემიტყვას... ცი-სეკის შენება დაუწყეს. დაუწყეს სურამში ციხეს შენება. მაგრამ მისი კედელი ინტროდა; ვერას გზით ვერ დაამატრეს სიძირველზე... შეფის ვე-ზირმა შიშართა ავღობრულ მკითხავს ვარღუას, რომელმაც ურნია: მსხანმ დედის ერთა ვაჟს, ღურ-მიშხანის ზურაბს არ ჩაატანთ ცოცხლათ კედელ-ში, მინამ ციხის აშენება შეუძლებელიათ. მკით-ხავის რჩევა შეისინეს და აასრულეს: ზურაბი კედელში ჩაატანეს. მისი დედა გავიჟდა. დაბ-რუნდა შინ ღურმიშხანი და შეატყო ვეჯაფერი: მისი ბედნიერება განქარდა... მოხუცი ღურმიშხ-ანი წავიდა თბილისს, მოკუნა ვარღუა... შე-ეტანენ ერთმანეთს და ერთმანეთი შემოავლეთ. რამდენიმე საათის შემდეგ ირთვე მკვდარი ერ-თად ჩახუტული ნახეს...

მივაქცითო უფრადღება მითხრობის ორ ტიპს: ღურმიშხანისას და ოსმან-ადისას.

ღურმიშხანი აღმერთებს პირად ბედნიერე-ბას და მას მსხვერპლად სწირავს თავის დაშინ-ნობას, თავის სენიდანის და ზიტოისებას... ეს მისი მტრებს შორად ბედნიერების მასში ერთბა-შად არ განიხილ... გარეშეშორტუქულია შირთ-ბებმა და უფრო კი თბილისში ცხოვრებამ შე-ტენიანეს ის ჭეშმარიტება, რომ გულის ბედი-

ერება არ შეიძლებოდა, უკეთუ ბატონის მსხვე-რპლად, მამასადმი, შეატენიანეს აზრი შირად თა-ვისუფლების შესახებ... მაგრამ მასვე ესმოდა, რომ შირად თავისუფლებას თავისუფლებას არ შეიძლებო-ქვოდა, თუდაშინს ცხოვრების საკუთარი სას-სარი არ ქენება და სხანმ სხვის თავდაუგერულად არ იცხოვრებს... სმიდღარის შესძინად კი სა-ჭიროა მოხერხება და ვაიძვირობა... მისმა შირადმა ქერებას სელი შეუწყო მის სურვილებას განხორციელებას. შემთხვევით ოსმან-ადის ცი-ხეში და მასთან მოხერხებულმა დამეკობრებამ— მის სურვილებს ფრთები შესახეს... ის გამდიდრ-და. მასთან მეკობრებას არ გაუბიან თავდა-ზი-ნაურობის წამომადგენელი... შირადის ბედნიე-რების მოტრფიალე ღურმიშხანი თითქოს წინა-ღ-მდეკი აღარაა ბატონ-უმობისა და თითონც ა-ტრებებში მოვიდოდა, თუ კი აზნაურობას უმი-ტებდენ... ის ამზადებდა ნადაცეს თავის განაზი-ნაურებლად: უნლოფდებოდა თავდა-ზინაურობას, მასთან კავშირს იჭერდა... თავის ვაჟი ზურაბი თავის დაშინებებს მოანათვლიან.

სარგებლობის ძიებაში ის გამოიყვანა გულ-ქვა და გულ-ცივი დაშინად... ის სხანს მეტად სუსტის ზნეობის მქონედ. დაღატობს გულის-ვარდს, დაღატობს თავის შამობილს ოსმან-ადს, როდესაც უკანასკნელს აწვავებდენ ქრისტეს სჯულზე დაბრუნებისთვის, ღურმიშხანი არაი-თარს დონისძიებას არ იღებდა იმის საშველათ და შემდეგ სიკვდილის იმისი გავშიდ კი არ მო-ბარს მიწეს. საწყალო ოსმან-ადის გავში კვლ-რამდენიმე სანი ქუნაში, სხანმ შეწვებულით იმი-სი სუნით არ მოიკონეს გადაცელებ იმისი ზღვი-ში. ის ამ დროს იდგა ზღვის შირად და ფი-რობდა ვაჭრობისა და მოკების შესახებ. გამდიდ-რების ტარეშე არაფინ და არაფერი არ არსებობს იმისთვის, მაგრამ თავის სურვილს ბოლომდის ვერ განხორციელებს: გულისხვარდის ნამომავლობა, გულისხვარდის— მის უშლიდა განმდარეო აზნაურ... იყო მიდღარო, შირადათ თავისუფალი, მაგრამ გულის... მის გულში დაბუდებულიყო მისი დი-კუქობისდაში... სტედიობის შედილის საშველ-ბით დავიფიქოს თავის გულისხვარდს... იცის რომ მისი შეიძლეო გულისხვარდ... ენატრება შეიღისთვის ბერობა, ეპისკოპოსობა, კათოლიკოსობა... მა-შინ კი ღურმიშხანი, როგორც თვითონ ამბობს,

ადრ დაჟერავდა თავს არც ერთ თავადს.. მაგრამ დაეკარგა ზურაბი: დაეკარგა უკანასკნელი თავისი იმედი.. მოკვდა სულიერად.. მისთვის სიგონებდეს ამის შემდეგ დასრულა თავისი სიგონებზე იმ ვარლუას გვერდით, ვისი წყალობითაც დაამარხა მოულოდნელად მისი მდა-გახსნილი, მდაღ ფარდებში ფურჩის მოტრფივადე თუმოყვარება. ის შვითხველის გულში თავისი ტრადიციული სიკვდილით სიბრძნეულის გრძნობის არ იწყებს.

ღურმეშხანი—წარმომადგენელია იმ გლეხთა, რომელთა შორის გაგრძელებული იყო მეტწილად სუკუნეში შეგნება თავის ადამიანობისა და პირადის თავისუფლების მოპოებისა.. აყენ ისეთი გლეხები, რომელნიც ფუფით და ბტონის მომადლოებრებით ვიდულობდენ თავისუფლებას, იძენდენ სიმდიდრეს, მოქალაქეებად ხდებოდნენ, იგიწყებდენ თავის გლეხურ ჩამომავლობას და ხისხლს სწოვადენ სარტულობის გულისთვის იმ წოდებას, რომლის შეაღწივთ თვითონ იყვენ.

ოსმან-ალის ხასიათი სრული წინააღმდეგობაა ღურმეშხანის ხასიათისა.. ის არაა ზრცა-მძვრა და არც მოხერხებულა.. უფრო პირდაპირი ხასიათისაა. მოთმინება აქვს განაკვირვლი.. ცხოვრებამ გული ვერ გაუტეხა. სიმდიდრის შექმნის სენით ის არაა შეპყრობილი. არ ებოტინება დედაკაცობთან დაახლოებას.. სიამოვნებით ივრანებს მოხერხებულობის ჟამს თავის სიჭაბუკეს, როდესაც მიწის სენის დროს ორგველას მღეროდა. ესტრება იმ დროის მობრუნება; როდესაც მისი სვიანიდასი მიმივ ცოფლით, ბატონის უღანაშულო ბავშვის მოკვლით, დამამიკბუფლი იარ აყო.. ამ დროს დაბრუნების გულისთვის მზათა მთელი თავისი სიმდიდრე დეკარგოს.. კარგობით უარ ქვოფს თავის სწოვას,—მაგრამ გულით ქრისტიანია, არ იგოწყებს სამშობლოს, უბრუნდება მის მიწა-წყაფს,—უბრუნდება ქრისტიანობას და თავის სვიანიდასთან შეტაკებელი კვდება უცხო მხარეს.. თვისი ზირდახირობით და გულწრფელობით, თვისი ბუნების სიღრმით და ხასიათის სიმტკიცით ოსმან-ალა ქართული გლეხის წარმომადგენელია.. მართლაც იმან ჩაიღინა მისი შეკვლიობა.. მაგრამ მისი შეკვლიობაში გამოიხატა მთელი გვერცხვანობის მურის-ძიება და ამის გამო მას გლეხნი თანა-

უგრძობდნენ.. ის წარმომადგენელია იმ სოფლის გლეხებისა, რომელნიც შურს იძიებდენ თავის ბატონებზე, მაგრამ შეკვლელობის წადენა მუდამ ხანანურად ქმნიდათ, როგორც ზნებობრივი მოძღვრების წინააღმდეგო სპექტელი.. იძულებით ხადენილი,—და არა წარმომდინარე იმითი ბუნების სიწმინდისა და სიღუხტირისაგან..

დახივლ ჭონქასქმ ჰირველმა ქართველ მწერალთა შორის დაგვისტა, რამდენათაც შეეძლო, ტიპები გლეხთა ცხოვრებიდან.. მას სურდა თავის მოთხრობით დაეურთავსატება თავის დროის საკანობოროტო საგანი, რომელსაც მამინდელი ქართველი მწერლები თვალს არიდებდენ.. ჭონქასქმ რეაინად შესრულა ეს თავისი საგანი, თუმც მისი ტიპები მკრათლია.

დახივლ ჭონქასქმ ნიჭი ჯერ სპამოდ გაფურჩქნებლია არ აყო. ოცნა ითა წლის კარდაიცვალა. „სურამის ციხე“ დასწერა 25—26 წლისამ. მისი ნიჭის განვითარებას მამინდელი საზოგადოებრივი ჰირობები ხელს არ უწყობდა. იმის მოთხრობას გულდევად და ზიზღით შესუდენ მამინდელი თავად-ახანურები, რომელთა ხელში იყო საზოგადოებრივი ცხოვრების მიმდინარეობის სვე-ბოდი. კრიტიკა თავისი ახრი წარმოთქვა ამ მოთხრობის შესახებ 1863 წ., როდესაც ქველმა ბექამ (ანტონ ფურცელასქმ) დასწერა მისი კრიტიკული განხილვა.

არხილ ჯორჯაძე ამბობს „სურამის ციხის“ შესახებ შემდეგ: რხინც წინ იუერუბოდა აფთოთავანებული დარა მისი წაკითხვით, ვისაც ამის ძალა არ შესწევდა განხრისხებული და შეურანდნუფილი. აქ უოფელივე იყო მოულოდნელი — მარტოვი, ბუნებრივი ელო მოთხრობისა, რომელშიც იყო ერთგვარი სდა სიმშეინიერე და მამსთან ისეთი გულწრფელი, ისეთი ძლიერი პროტესტი მონობის წინააღმდეგ, რომლის მსგავსი იმ დრომდე ქართულ ლიტერატურაში არავის გაუგონია. ეს უკვე სხვა ხასლი ჭინგი იყო..

ივანე კერესელიძემ, რდისკრისა რეაქტორმა მხოლოდ ორიოდე სიტყვა სთქვა თავის შურნაღში დახივლ ჭონქასქმ სიკვდილის გამო.. კუნიოდა, რომ ძლიერნი ამ მოფლისანი დარც გეჟავრებათ: მას ამ ძლიერებას მოთხრობის დაბუქვდა დიდ დადაშულობად ჩაუყოფლი. შესამდობა მათვე ცუდი დღე დაეყენებათ დახივლისთვის, რომ სიკვდილს არ მოესწრა მისთვის..

ჩვენი დროის ეგვიპტები

(თანამედროვე სურათები)

„როდესაც დინახავთ ბრძენს, მოიგონებთ გაქვთ თუ არა მისი სათნოებანი; როდესაც დინახავთ გარყვნილ ადამიანს, მოიგონებთ გაქვთ თუ არა მისი ნაკულუვნებანი“.
თალმუდი.

შუალამე გადასული იქნებოდა. ღრმა ძილში წასულს კარების რახუნთან ერთად ხმა მალლა ძახილი შემოსსმა.

— ვინ ხართ? შევეკითხე დაფეთებული.

— ელიზბარ, გააღე კარი. მე ვარ, გიგო. აი, ჩვენი ნაშხანაგარი შალიკო დიდებულებივც მოვიყვანე. — შემომესმა ამხანაგის ხმა. თვალეზის ფშვნეტით წამოვდექ, როგორც იყო, ვიპოვე წუმწემა, ავანთე კართოფლის ნაშვი სანთელი და კარი გავაღე. ერთ ჩემ ამხანაგთან ერთად მშვენიერ სახის ახალგაზდა ქართველი პრაპორშჩიკი წარმომიდგა.

— Здравствуй, ელიზბარ! შემომძახა შალვამ ხელის ჩამორთმევასთან ერთად.

— ოჰ! შალვა! შალვა! საიდან, კაცო, როგორ?

— აქ ახლო ვქეიფობდი. Тамъ съ однимъ знаешь, ცოტა შეღაპარაკება მომიხდა. ეს რომ არა ყოფილიყო იქ, я его бы...

მაგრამ აღარ დაათვა და პაპიროზის წყევით სკამზე ჩამოჯდა.

— კაცო, ვილაც ქალზე ერთ პრაპორშჩიკთან ჩხუბი მოუვიდა. ლევორველი იძრო. იქ რომ არ ვყოფილიყავ, მართლა ცუდად წავიდიოდა საქმე. გაქარვეულდა, სახლში ველარ წავიყვანე. მერე შენ მომაგონდი და რის ვი-ვაგლახით დავიყოლიე. ახლა, თუ ხათრი გაქვს, ნულარაფერს კითხავ, არ ააღელვო. როგორმე დააძინე. მე უნდა წავიდე, წამჭურჩულა გიგომ და თან თავი დავცანება.

— ელიზბარ, дорогой, მე ცოტა გადაკრულში ვარ, მეძინება. ერთი, გენაცვა, какъ нибудь მოვახერხოთ. ნუ დამემღურები რო გაწუხებ.

ამ სიტყვებით მოიხსნა ხმალი, ლევორველი და მიწვა კიდეც ჩემ ლოგინზე. ხათრი ხათაბალაო. რაღას ვიხამდი. მიველ და ჩექ-

მების ხდა დაუწყე. გავხადე ტანსაცმელიც მივაძინე. მალე მწარე ფიქრებმა გამიტავინ იცის რამდენი ამისთანა ვეჟაკი ჩემ ტჯულ სამშობლოსი უბედურდება ასე! იცის! ამ ფიქრებში რომ ვიყავ, უცებ შაწამოიწია და რაც კი ესვა და ექაბა— იზე გაშალა. მალე რომ არ მივეგვლებოთითონაც შიგ ჩაწებოდა. დავალევიე წლი და, როგორც იყო, დავამშვიდე. ჩაჩაძინა კიდეც. მოვასუფთავე იქაურობა ვაებატანზე მწარე ფიქრებით გატაცებულთანზე ხეტიალი დავიწყე. მალე ისიც წყინდა, ძილი მომეკიდა. გავიშალე და ჩემი ძველი პალტო, თავით ტანისამოსის ჩა დავიდე, წავწყეტი და სტუმრის შინელი ვიხურე.

ის იყო ჩამთვლიმა, რომ იმ ვაებატანმა მალლა ლაპარაკმა გამომაღვიძა. დაუყურა. ძილშიც, ღზინი ავრანდებდა. ვილა ახალადებდა დალიოცო. ცოტა ხან შემდეგ მალლა ღრიალიც დაიწყო: „пустите я ел ღრიალგბდა ის ხელების ქნევით... დაფუბულს აბა რალა ძილი მომეკიდებოდა: აუქი, მაგიდასთან ჩამოვექექ და წიგნებს-ღყე ფურცვლი. ამ სხვა და სხვა წიგნების ურო ფურცვლაში კიდეც გათენდა.

უკვე ათი საათი იქნებოდა, როდესაც სტუმარს გამოეღვიძა. არეულ თვალებით დაშტერებით დამიწყო ყურება და შემდეგ გამომელაპარაკა:

— ელიზბარ, кто меня привелъ сюда?

— განა არ გახსოვს? გიგო ხ— ძემ მოყვანა. ვუპასუხე მე.

კარგა ხანს გაჩუმდა, ეტყობოდა რაღა იგონებდა. შემდეგ ისევ მომძარათა:

— ელიზბარ, не по службѣ, а дружбѣ— ერთი მაგ ჩემ შალვრის ჯიბეში ლია და პაპიროზი афицерскія და сельтская მომიტანე. ხომ იცი ნაბახურეზებდება.

დამორჩილდი. სანამ ამოუტანდი, ჩემოც კიდეც და ისე წამოწოლილიყო გინზე. ფანჯრიდან დამინახა რო მოვედდა კარებშივე მომაძახა:

ყვავილები

* *

— მომიტანე? merci bien. აბა ერთი გასენი.

გაუხსენი. მივართვი. სულ ერთ მოყუდებზე გამოცალო, და შემდეგ პაპიროსს დაუწყო ბოლები.

— სხვა, შალვა. თქვენ სოფელში იყავი თუ არა? დაუწყო მე.

— Какого порта! სოფელში რა დამრჩენია. ხელა თუ ზეგ პოზიციანდ უნდა გამგზავნონ, რა დროს სოფელია.

— უკანასკნელად აღარ გინდა თვალი გადაავლო შენს ნაცნობ არე-მარეს, შენს სამშობლოს? იქნებ, ღმერთმა კი დაგიფაროს, და აღარ გეღირსოს, სამშობლო მხარე თვალით იხილო!

— Мух, братец, ეხლა ისეთი დროა რო სამშობლო ფეხებზე მკიდია. ან რა სამშობლოა მიყრუებული სოფელი!

— დედამა, კაცო, დედამა?! შევეკითხე მე აღელვებული.

— რა დედამა. ეს ერთი თვეც არი რაც მამაჩემმა მიყიდ-მოყიდა, თუ რამე ჰქონდა, და აქ ჩამობინავდა.

— ჰო, ეგ სხვა საქმეა, მაგრამ მე მეგონა თუ სწორედ ეხლა მართებდა კაცს სამშობლოსა და მამულის სიყვარული. გაუკარ მე სიტყვა. მეგონა თუ იმაზე იმოქმედებდა, მაგრამ თქვენც არ მომიკვდით: იმან ისევე თავისი გამოიკვლია, თითქოს არც კი გეგოს ჩემი სიტყვები.

— ელიზბარ, увѣрю тебя, კაცს ქეიფის მეტი არა შერჩება რა. ეს ორი დღეა სახლშიაც არ მივსულვარ, განუწყვეტლივ ვქეიფობდი. მეტი რა უნდა შემჩჩეს?.. შენ რო იცოდე, ამ ორ დღეში ოც თუმანზე მეტი მექნება დახარჯული.

კიდევ დიდხანს მელაპარაკა. ვამობდი ნეტა ღმერთი გამწყრომოდა, არაფერი მეთქვა მეთქი. მეტად მომაბეზრა თავი: ქალები, ქეიფი, საშხედრო სამსახური და ომი, — აი, უმთავრესი საგნები მისი ღაპარაკისა. ქალების შესახებ მისმა აზრმა ჩემში წინააღმდეგობა გამოიწვია და ღაპარაკი, ჩემდა უნებურად, გავგვარეყვინა.

(დასასრულა შემდეგ ნომერში)

ს. კაეშნიშვილი

რა ვაწყინეთ ნეტავი ჩვენ საწყუთროს, რატომ უნდა სევდას დაგვასაკუთროს? რატომ უნდა ტანჯვის ცრემლი გვაკუთნოს, — ეს სოფელი ჩვენს კისერზედ აგუთნოს?! ნეტავ მითი შემოქმედმა იხარა, რომ მიწაზე ზღვა სისხლი დაიღვარა, რომ მიწდგრები ლეშით გადიფარა? — ის საღ იყო, რად არვინ დაიფარა?!

მე შეილი ვარ შავი მწუხრის გვიანის, მშველად ვისმენ როდესაც ცა იქუხებს, მაგრამ ტანჯვა, ტანჯვა აღამიანის გულს მიკაწრავს, სულს მიხუთავს, მიწუხებს. ვეგებები მსხვერპლთა ჩამოსვენებას, ვეგებები იმათ გახარწილ გვამებსა, ან რა მისცემს ნეტავ სულს მოსვენებას, როს შევსცქერი ტანჯულ დედებს, მამებსა... მათმა „გიამ“ გულში დაისადგურა, მათი ცრემლი მზესაც აკლებს სინათლეს, შავმა ფერმა თეთრი გაანადგურა, ღმერთო ჩემო, როდის, როდის ინათლებს?! შავ ძაძებში გახვეული ქალები ვით აჩრდილნი ივრე იარებიან, მათი ძმანი, სატრფონი და მამანი იმათგან შორს ომში იხოცებიან...

რა ვაწყინეთ ნეტავი ჩვენ საწყუთროს, რატომ უნდა სევდას დაგვასაკუთროს, რატომ უნდა ტანჯვის ცრემლი გვაკუთნოს, — ეს სოფელი ჩვენს კისერზედ აგუთნოს?!

საფო მგელაძე

გ ა ნ თ ი ა ღ ი

თენდება... კრთება... დამეს გატეხილს კანკალით ფერი მისდის და კვდება... ცეცხლის სხივები მოაქვს ქარტეხილს; ცეცხლის სხივები ცას ეკიდება...

...და კლდოვანს თხემზე სიყრმე — არწივი თავისუფლების მზეს ეგებება... ცის ნაცრემლს პირზე ქანაობს სხივი... დამე მწუხარე თვალს ხუქავს... კვდება...

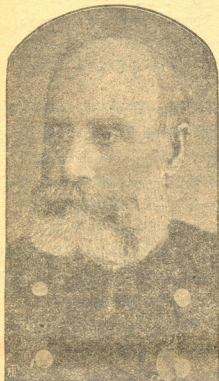
ილ. მონაშვილი

მ ო წ ო ღ ე ბ ა

(ს. აბაშელის ვადამყოფობის გამო)
 გაგულქვევებულ მწირ საწუთროში
 მოვიდა იგი ნათელ ოცნებით;
 მოვიდა იგი ჩვენ ღუბტირ დროში
 და იგალობა ზეშთავონებით.
 დიდხანს მღეროდა სახე-მზიური,
 დიდხანს ისმოდა ციური ხმები;

ჩამოიღველფა ის გულ-ღვთიური
 და ბულბულივით შეკუმშა ფრთები.
 და ესლა, როცა მის განკურნებას
 ვევედრი მზესა და ცისარტყელას,
 თქვენც მოვიწოდებთ, ადამის ძენო,
 თქვენგანაც ვითხოვ საჩქარო შეგლოს
გ. ქუჩიშვილი

მიხეილ ზაალის ძე ყიფიანი

გარდაცვალებიდან 25 წ. შესრულები
 გამო. ქართ. ენაზე შეადგინა გე-
 ომეტრიისა და არითმეტიკის სახელ-
 მძღვანელოები, 1888 წ. დააარსა კავ-
 კასიის ქართული სკოლა, რომლის
 სამხრუნველოსაც თავმჯდომარეობდა
 და სამი წლის განმავლობაში დაუ-
 ლალოვად მუშაობდა სკოლის მკვიდრ
 და გონიერ ნიადაგზე დასაყენებლად.

ს ა ფ რ ა ნ გ ე თ ი ს ჰ ო ე ტ ე ბ ი

შ ა რ ლ ბ ო ღ ლ ე რ ი

წიგნიდან „Les Fleurs du Mai“

1.— ა ლ ბ ა ბ რ ო ს ი

როცა მეზღვაურთ გრძელი დღისა ჰკლავთ კაეშანი,
 მიწა არსად სჩანს, რომ დაუშვან ძირს იალქანი;
 მოუწოდებენ შემოკლებას, რა უქამურ დროს,
 მაშინ თანმფრინავს დაიქერენ ხოლმე ალბატროსს.
 ამაყი შეფე, რომ აპობდა ერთხელ ზეცის თაღს,
 ახლა ბაქანზე განრთხულია და ძლივს სულს ითქვამს;
 თოვლიან ფრთებით რომ ებრძოდა უწინ ქარიშხალს,
 ძლივს ანძრევს ახლა და მიათრევს, როგორც ორ ნიჩაბს...
 გრიგალზე მაღი, რა საბრალოდ წამოიკოკლებს,
 ლაყვარდის მეთედ ვილა იცნობს ახლა უბედურს!..
 ის, რომ აჯავრებს, თამბაქოს კვამლს პირში აბოლგებს,
 ეს ხალხს აცინებს, რა მიზნავს იმის სიარულს.

აი მგოსანო! შენი სახე და შენი ბედი,
 შენც ღრუბლებს ელტვი, შენი ძმა თანავარსკვლავი,
 ძირს ქვეყანაზე ვეღარ გაშლი გოლიათის ფრთებს,
 ბრიყვი ბრბო გისტვენს, ვერ გაგივებს და შეგაჩერებს...

2.— ბ ა ა ს ი

ჩემო კარგო, შენ ხომ ცა ჰარ მტრედის ფერად რომ
 ბრჭყევილებს

და მომსკლარი სევედის ზვირთი მწუხარებით მიმქრალ ტუჩებს,
 ნალვლით ისე დაქაოთქათებს, როგორც ნისლი თოვლიან შიგებს.
 ტყუილად არ გრძნობს დაღლილობას ჩემს ჯზეში შენი ხელი,
 რა ხანია გული მოკვდა... დაიფერფლა გრძნობა მწველი.
 ვერ გაუძლო საცოდავმა ბასრ, უწყალო ქალის კბილებს.
 შენი გულიც ვეღარ ნახავს, თავს ტყუილად გაიწვილებს.
 ჩემი გული—ნანგრევი—ერთხელ ზვიდ სასახლესი,
 იქ თუ მოჰკვლენ სულ მოჰკლავენ, შემბრლების არ აქვთ წესი.
 შენ კი გელის ლხენათ წყება ერთმანეთზე უამესი,
 გული გრიგალო, სიღამაზე, ამა თავს ვინ შეგაბრლებს,
 მალე დაწვას ევედრება შენ შეხედვის ცეცხლის ალებს,
 ის, რაც გულში გადაურჩა, შენ სამსხვერპლოდ მხეცის ბრჭყალებს...

ბ. ტაბიძე

ალ. იმედაშვილი
 თრშაბათს, 7 მარტს, სას-
 სახლში ოტელას როლს
 შესრულებს

მ უ შ ა — მ გ ო ს ა ნ ი

მუშა ვარ! ყველას შეეხარო, არავისი ვარ ჯალათი,
ტანჯვის შვილს, ჩაგრულთ დარაჯსა მაცვია ლურჯი ხალათი.
მაშვრალთ კერამ მშვა, ყარბიბი, მზარდა ობლობამ ტიალმა,
მშრომელი გლეხი მას გაძლევთ, რაც მომცა ხალხში ტრიალმა.
რეველად ეხმარობ ცხოვრებას, კალმად სული მაქვს ნაწრობი,
მელნად მოყვასთა ცრემლები, იმედი ზნელში მნათობი.
ქნარი, რომელსაც დავმღერე, ეკლისა არის, ძმობილო,
არ დაგიძლავ, ქირიმე, მოაზრევე, მოძქედ ხმობილო.
როს ჩაეკრავ თითებს დაკოჲრილს, სიზნი მყის აკენსდებიან,
ფღერძან, სწორად მღერძან, სისხლის წვეთებთ დნებიან.
რა ვქნა თუ ვერ ვსთქვა სიტყვები: მზიზღავი, აღერსიანი?
რა ვუყოთ, თუ ვერ შეეკონო; ძღვნად ვარდ-სუმბული-იანი?!.
ეს გული, ხნული სანერგე, სიცოცხლე-სიხარულისა:
ხომ ხალხს შეეწირე ზვარაკად, ფსალმუნად სიყვარულისა!
დე, ყველამ ერთ-გვარ იცხოვროს ბუნების ტურფა მდღეოზე,
ყველა იშვებდეს, ჰხარობდეს მნათობ მზის სამფლობელოზე.
მუშა ვარ! შრომის მღეროზე, მუშა ლურჯ-ხალათიანი,
ვმღერი მუშურად... შემინდეთ, თუ ვერ ვსთქვა ლაზთიანი!

ს ერთაწმინდელი

† ფრანკსკო მარკონი
იტალიის სახელგანთქმული უ...
ნორი, მომღერალი მსახიობი, გ...
დაიცვალა რომში, დაბადებინ...
61 წ. სცენაზე შესვლამდე მუკ...
ხელისანი იყო—ღურგალი. ს...
დიდრე რო შეიძინა და ბრწყინლ...
ლე სახელი მოიხვეჭა, მაშინც...
ივიწყებდა თავის წარსულს, მ...
დამ ხალხში ტრიალებდა, ხალ...
საც იგი უყვარდა და დიდ პატი...
საც სცემდა

† კარმენ სილვა

რუმინეთის ქვრივი დედოფალი ელისაბედი, მწერლო-
ბაში კარმენ სილვას სახელით ცნობილი, გარდ. 18
თებერ. ბუქარესტში.

კ ი დ ე ე ო რ ი ...

ორმა დიდებულმა გულმა, ორმა ხელოვ-
ნების ცეცხლით აღზნებულმა გულმა შესწყვი-
ტა ძგერა.

ორმა დიდებულმა ადამიანმა გვიდალატა
ამ საერთო უბედურობის დროს და სიკვდი-
ლის რეველს კიდევ ჩაემატა ორი სახელი:
მუნე სიული და კარმენ სილვა...

ერთი დიდებულნი მსახიობი—ტრადიკოსი,

მეორე ქალი მწერალი, რუმინეთის გვირგვი-
ნოსანი, სრა-პალატებში დაბადებული...

ორივენი იწვებოდნენ ხელოვნების მგზნე-
ბარე ცეცხლით... და ერთი თუ ცეცხლის
სტრიქონებს აბნედა ცივს ეტრატზე, მეორე
ცეცხლის წუთებს ქმნიდა თანამედროვე ცივ
სცენაზე ..

და ორნივე თითქოს გვანდნენ კიდევ
ერთმანეთს:

მუნე სიულიმ პო-
ლიტიკას დაარქო
ქუქუი და კარმენ დე-
დოფალიც სრულე-
ბით არ ურეგდა ხელს
ამ ქუქუის ტბაში...

და ორივეს ვერც-
ხლის ქაღალა აუ დაძ-
ფარა მიწამ წავ-
ბნელმა...

მართალია, რუმინეთის დედოფლის კარმენ-სილვას ნაწერებს, გამოსულს 8 ტომად, არ შეუზან-

† მუნე სიული
ოიდიპოს მეფის როლში,
საკუთარი ნახატ-ქანდაკი.

ზარბიათ ქვეყანა, მართალია იგი არ იყო დიდებული ჰენია კაცობრიობისა, მაგრამ ისიც, რაც შეჰქმნა მან, ჰმურავს მას ერთგვარის სხვიოსან საბურველით ჩემს ფიქრებში...

კარმენ სილვა, მუდამ განშორებით დგას ჩემს ოცნებაში, თეთრი საბურველით. ალბად ეს თეთრი საბურველი შეთხზულია მისი თეთრ და მუღამ ნაზის ფიქრებისაგან...

და დახეთ ამ ნაზს მწერალს, ნაზს არსებას, როგორ მოექცა ბედი სასტიკი!

მას მოუკვდა გვირგვინოსანი მეუღლე 17 თვის წინედ და თვითაც დაბრმავდა ამ ერთი წლის წინედ...

გარს იგივე წყვილია... საშინელი სისხლის ღვრა. 42 სანტიმეტრიან ველურ ზარბაზნათ გრიალი, რომელიც ანადგურებს ყველა იმას, რაც შეჰქმნეს მისმა და ათასმა მის გვარის თეთრმა ფიქრებმა!..

ღმერთო ჩემო! რუ თუ შემოქმედების საბრძოლი დღეს მხოლოდ კრუპსს დარჩა?..

ის იღვევთებოდა ცრემლებით და ამბობდა: „აწ განმიტყვე მეუფეო!“ ეს იყო ალბად მისი ჯილდო და შემოკქედმაც ხომ ტრადედის საბურველით შემოჰბურა მისი სხვიოსანი სახე...

მუნე სიულიც მუდამ იცხოვრებს ჩემს ფიქრებში, კვართით მოსილი ედიპეს კვერთხით ხელში...

ისიც დიდებული იყო, რადგან იგი იწვებოდა ედიპეს ცეცხლით და თუ რა ძლიერი იყო იგი, მოაფიყვან დოროშვიჩის შიერ დასურათებულს ერთს ეპიზოდს...

სცენა...

გარს აბოლებული სამსხვერპლონი...

წყვილია...

ბრბო მუხლებზე დაცემულა კიბის საფეხურებზე ბზის რტოებით ხელში...

დგას იგი მეფურ პოზით, ღვთივ-მომსგავსებული ედიპე და ისმის ხმა მისი, ვითარცა ხმა საეკლესიო ორღანოსი...

ღმერთო ჩემო რა საკულობტურაა!

რა მშვენებება... და დგეხართ მოჯადოებულნი, ალბად ხელოვნების ცეცხლი თქვენც ჩაგწვედათ გულში, გწვავთ და იწვევით და გრძობთ გამოუთქმელ ნეტარებას...

და კიდევ მეორე:

ამას ყავდა ორი შვილი, რომელთაც აღმერთებდა... ორივე დახეცა ერთ დღეს...

იგი გამოკეთდა რა მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ, გამოვიდა ედიპეს როლში.

და როდესაც ედიპე, ბრმა ედიპე ექვს დაკარგულ შვილებს და ამბობს ხელებ-გაწვილილი: „ო, შედეგობა სად ხართ? მომასწავლოდით, აქ ჩემთან, ჩემს ხელებს შეკეთა“... მუნე სიული აქვითინდა...

მთელი თეატრი ადგა, როგორც ერთი ადამიანი. დარბაზში მოისმა ქალთა ტირილი.

... და დაიქექა ტაშმა!..

— არა, მარტო, არა ხარ, ჩვენც ვიწვებით მაგ სევდით! ისმოდა ძახილი“...

და აქაც აწვიდა, თუ რა ჯადოსნობა სცოდნია ხელოვნებას...

„მანვე ითამაშა ედიპე დიონოსის თეატრში ათიკის ცის ქვეშ და შეაშფოთა მეფური კენესით მშვიდი ჰაერით გლადისა“.

ამბობს დოროშვიჩი.

და მწამს შეშფოთდებოდა ჰაერიც, რადგან იგი უფრო გრძობიარეა, ვიდრე ქვიანი გული იმ ბრბოსი, რომელსაც ცრემლთა ნაკადულეზი ადინა...

ღიად, დღეს ევროპა მარხავს ორ დიდებულ ადამიანს, მარხავს მათ და მოისმის კენესასთან ერთად სულთათანა და სამგლოვიარო მარში ზარბაზნებისა...

მათ ხომ არ უყვარდათ სისხლი ადამიანისა და რად ჩასვენა მამ ბედმა სისხლით მორწყულ სამარეში?..

მათ ხომ უყვარდათ მშვიდი მუსიკა ხელოვნებისა, მამ ზარბაზნათა ველური მუსიკა რად აცილებს მათ ძვირფასს კუბოთი?!

გოგლა ლეონი

დედოფ. ელისაბედი უკანასკნელი სურათი

ბოიკოტი

ბიესა სემ მოქ. და თთხ სურათად
(გაგრძელება. იხ. „თ. და ც.“ № 9)

მოქმედება მისამ

(გიორგი დაზაძის სახლი. ზირველი მოქმედების მორთულობა, ფარდის ახდასას კესა თაახის მოწეობილობას ასუფთავებს)

I

კესა მარტო.

კესა. ძალიან დეიგვიანეს ჩემმა ბატონმა და ქალბატონმა. დედა, რა დღეს მოცნსრება აღამიანი! აგერ რამდენი ხანია სხვისას დეიარებიან სადილათ. კაცს ფული ჰქონდეს და საკმელი ვერ იშოვოს, აგი არ გამიგონია. ნეტა რეიზა იპირვებენ საქმეს, რა ძალი აღვიათ! რისთვის აძულებენ ხალხს თავს. ქვეყანა რომ გადგებტერება აღამიანს და გახელეზულ ძაღლივით დეიგვიყებენ ყურებას, მერე არც ქე ღირს ცხოვრება: რა უჭირთ ახლა, რომ ორი გროში მოლუმბატონ მუშებს, მითომ რა დააკლდებათ ამითი. იგენსაც შეიმაღლიერებენ და თითონაც მოსვენებული და პატიეცმულნი იქნებიან. ოო, რა საძაღლები არიან ეს მდიდრები: სულ თითონ უნდათ ყველაფერი და სხვაი თუნდა მეწყერსაც წაუღია. ახია მაგენზე ყველაფერი არასც უშობიან. დალოცოს ლმერთმა ისტეველ ღარიბი ხალხი. არც არევიზ ბოიკოტს უსხადებს და არც გაფიცვას. ერთობას და ძმობას არაფერი ჯობია. აი, ჩემი პავლია ერთობაში რომ არის გარეული, იპიტომ მიყვარს და თავსაც ვანაცვალე. დედა, რა ტუჩები აქვს, რა უღვაშები ჩემს პავლიას, იმას დავენაცვლე. იმან რომ იცოდეს, რომ მე ასტე ძალიან მიყვარს, ნამდილოთ გადირევა, მარა არ ვაგებინებ და ისე ვწევა და ვხრტუკავ. წავალ ახლა, ქალბატონი მინც სახლში არაა, მევეტან გიტარას, დავამღერებ და პავლიაც გიტარის ხმაზე აქ გაჩნდება. სულ ცეცხლი უნდა წაუჟიღო, ისეთი ცეცხლი, რომა ტანისამოსიანა დეიწვას. (საჩქაროდ გამოიტანს გიტარას, ჩაჯდება კრესლოში, უკრავს გიტარაზე და დაამღერებს)

მომეკიდა გულზე ცეცხლი,

სიყვარულმა გადამძლია, —
თვალწინ მიდგა არ მშორდება,
სატრფო ჩემი მხენ პავლია.
შემოველოს იმას კესა,
ტუჩები აქვს ალისფერი,
ულვაშები — გადაპუქნილი,
სახე ერთობ მშვენიერი.
მე არ მინდა მის სიმდიდრე:
ჯობე სქელი, ღობზე ქონი, —
დაენაცვლოს, სადაც იყოს,
ბატონი და ქალბატონი.

II

იგივე და პავლია.

(სიმღერის დაწყებისთანავე პავლია შემოდის და რა გაიგონებს კესას მიერ მისდამი მიძღვნილ ლექსს, გრძნობა დასჭარბებს და კარგეში გაშეშდება. კარგეში რომ გაიღება, კესა პავლიას შეუძნეველად მოახელავს და რა დაინახავს პავლიას, სიმღერას განაგრძობს და უფრო გრძნობიერად მღერის. პავლია სიყვარულით და ეშხით მიგრადი სდგას ერთ ადგილას განქვავებული. უნდა რამე სთქვას, მაგრამ ვერ მოუხერხება. კესას უფველ სიტყვასზე პავლიას გული უთრთის და ხენეშის)

პავლია (რა გათავებს კესა სიმღერას, შექცევალებს) კესა! (სრულიად მოშლია და შევება სკამზე)

კესა (შავარდება და თავზე ხელს უსვამს) პავლია, ბოშო, რა დაგემართა?

პავ. (თავს გადაჭკიდებს) ოჰ, მოვეკვდი, კესა, მოვეკვდი.

კესა. იმე, რა დაგემართა, ბოშო, არ იტყვი!

პავ. აღარ შემიძლიან, კესა, გაეთავდრკაცი.

კესა. რა იყო, ბოშო, რა მოგივიდა, აღარ იტყვი ბეჩა!

პავ. (ხელს წამოდგება) კესა, შენ დავენაცვლე მაგ ენის კლიტეში. (ხელს მოჭხევეს საკონტელად, მაგრამ კესა გაუსხატება)

კესა. აა, კონცა არ შეიძლება, ბოიკოტია კონცის, ხომ იცი?

პავ. კესა, შენ დაგენაცვლე ყრონტმერთი მაკონციე, თვარა მევიშაღე კაცი.

კესა. ჰოო, მიხვდი შენ ეშხაკობს! მამ

გისთვის მეიკვდარუნე თავი, რომ კეხას შე-
ვებრალე და მაკოცნიებსო! ვერ მოგართვი
პატრიქანი!

პავ. კესა, თუ გიყვარდე, მაკოცნიე, თვა-
რა ამევიდა სული აღარაა! (შიაწყვს კეხასკენ)

კესა. (გაქეჩვება) ახლა ჯინაზე არ გაკო-
ცნიებ. შტუკას რომ მიკეთებდი, ვერ მივხვ-
დებოდი გგონია!

პავ. შტუკა კი არა, ბოშო, ძარღვებში
მევიწაღე კაცი შენ სიმღერაზე, რაის შტუ-
კაო, რას ლაპარაკობ! კესა, ერთი შენს თვა-
ლებს დავენაცვლე.

კესა. ნუ გისწრებს სული, ქე მეესწრე-
ბი ყველაფერს, ჯვარს დევიწერთ და...

პავ. რაიო? ჯვარს დევიწერთ და მერე
შენ შეგხეხეწები თუ! ჯვარს რომ დევიწერ,
მაშინ ქე იქნება პრავილაზე ყოლისფერი, კო-
ცნა და ხვევნაც. (ხეჯს წაატანს)

კესა. გელაპარაკები არ შეიძლება, ბოი-
კოტია თქვა.

პავ. ხომ არ გადარეულხარ, ბოშო! ღი-
პაძის ბოიკოტია, თვარა კოცნის კი არა! (გა-
დახეხევა. კესა ნახად გადუწევს კისერს და პავ-
ლია ჰკოცნის.)

კესა. კაი, კაი, გეყოფა, ზოგი მერე. (გა-
უსხლტება)

პავ. ქე არ მევიწათლე კაცი! ასე გექნა
აქამდის შე კაი აღამიანო, რეიზა ამომხდლე
სული, რეიზა დამადნე ქონის სანთელივით.

კესა. პავლია, ახლა არ მეტყვი, რავა
ჩვენი ხაზინის ბოიკოტის საქმე.

პავ. რავა, კესა ჩემო და ისტეა ჩვენი
ხაზინი გამოქირული, რავარც თავვი ხაფანგ-
ში. მაგას ვითამ ქვეყანა მისი ეგონა, მარა
ვერ მიართვეს. სულთანნი გადმოაგდენ, შაჰი
კისრით გადმოაკოტრიანდეს და მაგას ქვეყანას
ვინ მისცემს! იცოცხლე ახლა ის მოკუნტუ-
ლია წელკავიანივით!

კესა. ნეტა ვიცოდე, პავლია, ვინ ვაი-
მარჯვებს?

პავ. ვინ გვიმარჯვებს და მუშები. ღიპა-
ძის ღმერთმა ნუ გაამარჯვებოის, თვარა ხომ
გადავყლაპა თოხლო კვერცხივით.

კესა. ნეტა ვასილ ივანიჩი რას იზამს?

პავ. ვინ ვასილ ივანიჩია?

კესა. ვეზდის ნაჩალიკი, ბოშო, აქანე
რომ იყო!

პავ. რა უნდა ქნას! აქანე პოლიცას კი
არ, ეჩხუბებიან, ხაზინთან აქეთ საქმე. ვასილ
ივანიჩს რა საქმე აქვს!

კესა. ილია ლუკიჩი?

პავ. ეშმაკმა იცის მისი სული. რას მა-
ლაპარაკებ, ბოშო! ბულბული აქანე მყავხარ
და ყვავებზე მალაპარაკებ! ფუ, დასწყევ-
ლოს ღმერთმა მათი სახელი.

კესა. მაინც რას ამბობს ილია ლუკიჩი,
ნაწყენია?

პავ. ამბობს თვარა, ეილებს პორტარ-
ტურს. რა ვიცი რას ამბობს, დადის პოლიცი-
ის ძალივით და აქიცინებს კულს. იგი უფ-
რო ქვეიანი ეშმაკია. მიხვდა, რომ საქ-
მე გლახათ მივლო და ხაზინს ურჩევს დააკმა-
ყოფილე მუშებო. (შემოდის პესანთან)

(შემდგვი იქნება)

გოგია

რ ა ი ნ დ ი

ვუძ-ნი დ. ვერას.

კისერზე ხელზე შემოქლომილმა ვინომ
ხანგრძლივ ამთქნარა, შემდეგ უღვაშები გა-
დაიწვევრტა, აფორიაქებული თმა მელორტ
თავზე მიმოლაგა, თითები დაიშტერია, სარ-
კეში თავი მოიწონა, მარცხენა ფეხის ქუსლ-
ზე შედგა, შეტრიალდა და საქანაო სავარძ-
ლისაკენ გაეშურა. ჩაჯდა მედიდურად, მეფუ-
რი ივითი, თითქო მის ფერხთ ურიცხვი მო-
ნანი მუხლმოყრილი დაშობილიყენენ, მაგ-
რად მოსწია თამბაქო, ორ თითში მსუბუქედ
გამოქერილი, და მოწეულ ბოლს გაბმულ
რგოლებათ უწყო გამოშვება... ნებივრობდა
ოცდა ხუთმეტის წლის კმაწვილი, ვიდრე
ტუბილ მოგონებთა ანკარა წყარო სჩქედდა,
ვიდრე საზაფხულო ფიქრები შეეცვლებოდა.
და, აჰა, ესეც მალე მოხდა.

— წყეული წუთი! — იყო აღმოხდომა ვა-
ნოსი, დასაწყისი მწარე მოგონებისა.

— რა ბედნიერად ვგრძნობდი თავს, ხე-
იენის ჩახტობილ სიღრმეში, როგორ ენტეა-
რებდი, ოდეს დარბიკომ თავი მომაყრდნო,

ქარვის თმა გადმოშიშლა, ჯადო ბაგენი მო-
 მიახლოვა. ღამის წყვილიაღში მეგობრის ქორ-
 წინებიდან აშლილნი დაწაფებით სიყვარულის
 ნექტარს ვსვამდით; გუშაგ მთვარეს ფიცს ვა-
 ძღვედით, ფიცს კუბოს ფიცრამდე შეურყე-
 ველ სიყვარულისას. რა რიგ ვხარობდით, რა
 რიგ ვკოცნიდით მის თეთრს ფრჩხილებს, რა
 რიგ მიყვარდა... კვლადკვლად აღენებულს,
 პირველ სატრფოს დარიკოსას, სატრფოს იუ-
 დას, ვერ ხედავდნენ თვალნი ჩემნი, ის კი
 უკან მომდევნა თავს დასახსმელად წუთს ზეი-
 მისას, წუთს ზექვიყნიურ ნექტარებისას. ბალ-
 ში ვისხედით, ნაძვის ქვეშ, ფერმიხილნი
 მესაიღუმენნი; ბალში ვისხედით, ზაგთა ბგე-
 რა კეკლუც ბუნების სინაზესაც იმ წუთს არ-
 ცხვენდა, ოდეს შმაგი, ხელი ბოროტი ჩვენს
 წინ უტერად აღიმართა უკუნ სამოსში. სა-
 ტრფო იყო, სატრფო საყვარლის, როგორც
 მაცნობა, განდევნილი ცბიერ გრძნობისთვის.
 ეხლაც მახსოვს ვერაგ სახეზე შეშლილნი
 თვალნი დასთამაშობდნენ. ბაგე უთრთოდა
 თავხედ სტუმარს, სატრფოს მღუმარეს. დუ-
 მილით სურდა გამეყება მოპირდაპირის... მო-
 თინებამ მალე უმუხბოლა, გაპირქუშდა, წარ-
 ბი შეეკრა და ესე იყო ბრძანება მისი: აღექ
 და, თუ სიტკბო სხვისი ბედის წუთის თვლაშია,
 დეე შენც დასტკბი, შენი როგია, მიდარაჯე
 შორი-ახლოდან.

წამოვიტერი, სიამაყემ, რანდის გრძო-
 ბამ ცეცხლი წამიკიდა და ხელი ვიძრე... შერ-
 ცხვინილი ისევ ჩავიგე... სარკმელში მიმა-
 ლულ თვალთა წინ ეშმაკის მანქანა ელოვრებ-
 და, უკუნს ფანტავდა... დარიკო ხმას არ
 იღებდა, სულგაკმედილი სასიტკ განკითხვის
 წუთს ელოდა. ცა ინქშეოდა ქალწული სა-
 ხე იბლაღებოდა... მე განდევნილი მათ ვდა-
 რაჯობდი. ჩემს ყურს ესმოდა ნაძალადევი
 ტკბილი ბგერა შეწებებულ მსურვალე ბაგეთა.
 ჰკენცდა ასული სხვის მკერდს ჩაკონებული
 და ისმოდა სულმიხილი დაროს სიტყვები:
 „კმარა!.. კმარა... ოჰ... ვანო!..“ თვალთ და-
 მიზნვლდა ვედრების ხმაზე, თავში რეტრი ანი-
 ვარდა, ისევ მივიტერი აღმფოთებული—ისევ
 გაეშეშლი. გახვეებული მარჯვენა ხელი, ვითა
 მოკრილი, ჩამომეკიდა.

ამხედრებული, ჩახმან შეზიდულ იარაღ-
 მა, ისევ დარაჯად ვადაპყენა. ბორგავდა სუ-
 ლი ვიწრო საკანში გამომწყვდეული, გული
 სტროდა უილაჯობით... გაიფურჩნა ყვავილი,
 წამოიშალა და ზარდაცემულს ღიმილით მითხ-
 რა: „გასწი, გასწი, დიაცო, მანდილიანო და—
 პატივი რინდს—სული ვაჩუქა, ხვეენა-კოცნა
 გაპატაოო, დარო მე მიმყავს, უხვი რანდი
 ფიანდაზად გავემლეობი“. გული მოიგო ნორ-
 ჩი ყვავილის და გაიტაცა. ელვის ეტლში, ბა-
 ლის ბოლოში ჩახსდნენ, გაფრინდნენ შეთქ-
 მულ ამალით ალტაცებულნი....

— შენ?! რა დასარულა თავს შეეკითხა.
 — ვიდექ დიაცო, ვადამტრეულ ხმაღს
 შეესტკეროდი!—ხმის ამაღლებით უკანასკნე-
 ლი სიტყვა მოსჭრა ბოლმისაგან სისხლ-არე-
 ულმა და გაქანებულ სავარძლიდან იატაკზე
 სიგრძე-ვანით გადაიშოტა.

გ. დათიაშვილი

კინემატოგრაფი და თეატრი

(დასასრული. იხ. „თ. და ც.“ № 9)

მეტად უსაფუძვლავა ის აზრი, ვითომ კინე-
 მატოგრაფის შექმდეს თეატრის ადგილი და-
 ჭირის. სოფთავს აზრით კი არა თუ დაიჭერს,—
 მასზე მადლა დადგება და უმადლეს განთავსე-
 ბამდისაც მაადწევს. თუ მართლა ეს წინასწარმე-
 ტუეელებს ადსრულდა, მაშინ უნდა ვიფიქროს,
 რომ თანამედროვე ცივილიზაცია, წინ კი არ მი-
 დის, უკან ისევს. სჩანს დავიანს ისე კვშობა
 ესთეტური გემოვნება თანდათან, რომ წინდა
 სელაფიგებამ ზირს უქნევს და სხვა და სხვა გან-
 სართობებით ისარდობებს სულს. რამდენადაც
 პალატანური იქნება ეს განსართობა—იმედუნდ მო-
 საწანი.

შეიძლება, თანამედროვე თეატრი თავის რაღს
 ვერ ასრულებს დარსეუფად, არ არის იგი თანამე-
 დროვე ცხოვრების მკაფიო გამომსახველი, შეიძლე-
 ბა, ჩამოაჩნას თავის ხანას, თავისი ამჟღესი შეაჩერა,
 ვერ აუღო ადღა ხსლანდელ დაურეგულს, მკარამ ეს
 იმის მამასწავებელი არ არის, რომ თეატრი დამ-
 ხობას დაემბდეს. არა, ახლანდელი თეატრი
 ინკანანაციის ხანას განიცდის, იგი ძიებებს ცხსს
 ადგია. თანამედროვე თეატრი ჟერ ემსადება და

თავის მიზანს, მისწრაფებსა და დანიშნულებას უნახეს, რათა სრული დამაკმაყოფილებელი განდეს თანამედროვე მყურებელისა; რომ იგი მარტო მყურებელი კი არა, — მისწრაფებ შიქმინეს, და შემდეგ ისე იტყვას თავისი ელფერი, ახალი სანა შექმნას.

როგორ უნდა მისდეს ეს გადაგვარება, რა ფარგლებში უნდა ჩამოყალიბდეს. მომავალი სახალი თვატრი, თვატრი — სკოლა, თვატრი — ტაძარი, — ამასეადნ ცალკე ფართად ვიღებამარჯვით შეიძლება; ახლა კი დავუბრუნდეთ ისევ კინემატოგრაფს.

კინემატოგრაფის ბატონისმცემელი ამბობენ: კინემატოგრაფში, სხვათა შორის, ბუნების სრული ბუნებრივობაა დაცულია. ესეც ტყუილია! ჩვენ ჯერ არ გვინახავს ცა, რომ ცას გვანებოდეს, ჩვენ წინ მუდამ ერთი და იგივე თეთრი ტილოა. სეადნ ზღვის დედას, მშენიერ ბაღს, მთებს, მკვამ ისევე ის თეთრი ტილო კი სულ აქრწელებს თქვენს ილიუზიას. სწვრეტთათხს, მკვამ თათხს მოწყობილობას კი სრულიად მთლად ვერა სეადნთ. რით ვერ გადაიდეს კერანო რომ ეს ილიუზია მინც მთლიანი ერთილია! აგრეთვე უბუნებრივთა სეხალები, ვუგვიდეხი, თეთი მთები, რადგან სულ ერთხიარი, რადგნ მოხავო ფერისა, არა აქეთ შერჩენილი თაქანთ მრავალფეროვნება. შეიძლება ბავისსეადნ ძმანი ბატონს ფიქრმა! მკვამ მათი აქრელებული სურათი, უბრალო დანატულ სურათების ჰობეჭდილებას სტოეებს და არა სინამდვილიას. კინემატოგრაფს კადევე ერთი დიდი ნაკლი ქვს. ეს არის სურათების ბუნდოვანობა, რაც ანდახან ბირდახან მყურებელს მოქმედი ბირთხირდილებად ეჩვენება. ნამეტნავად თუ მოქმედი ბირთ თეთრ ტანისამოსთა გამოყოფილი და სურათს მერთლად აჩვენებენ, ისევე ერთებულად კერანის თეთრი ტილო და მომსედი ბირთ თეთრი ტანისამოსი რომ გეფერს გაარჩევთ. ამის შემდეგ განა შესძროა კინემატოგრაფის ბუნებრივობის შესასებ: ახარკი! კინემატოგრაფს იქამდის ვერ მიუხედა, რომ ეს ბუნდოვანება თავიდან აიშოროს და ათელი და მარტივი სურათი აჩვენოს.

კინემატოგრაფს აქვს მსოლოდ ერთად ერთი ირსება. ეს დირსება — მისი ფოტოგრაფული სა-

ხანობას, ის სახანობას, რის წყალობითაც თქვენ შეგიძლიანთ ხანით მთლად ბირთხის მთები კარბატო, მშენიერი მირბაღანი, ნიუიორი, ლონდონი, კალკუტა, ქარი და სხვა. კინემატოგრაფი უნდა შეიქმნეს და საჭიროც არის, ლექციის თანამოხარად, გარდაიქცეს და ნათლად გადაუშალოს ლექციის შინაარსის სურათები. აი ამ ენით დამისხსურება სხელს და სარგებლობასაც მიატანს. მსოლოდ იმ სახით მსახურება, როგორც ამ უამად ესეადნთ და ცდილობს მიაწოდოს ადამიანს სულიერი საზრდო, აჩვენოს ცხოვრება, — ამასი უძლურია და უძლურადც დარება. მას ადრე თუ გვიან ბოლო მოელება. შეიძლება დიდა სხამ განხელოს; მკვამ მას ეს ბოლო არ ასდება და თუ ამ უამად ხაღს მისწონს კინემატოგრაფი, ვიშორება, ეს გარუნილი გემოვნებაა, ეს უნდა დროებით გატყებდ ჩეთეფლოთ და რადესაც ფართო მასს კულტურის უმადეს წერტილამდე მიადევებს, რადესაც ეს დასშეული გემონება განუითარდება და აზრთვნება უფრო განთლდება, შეიგებს ნამევეად ხელოვნებას, მამინ უმად ბარს იბრუნებს წმინდა ხელოვნებისაკენ, ხარბად დაწაფება თეატრს, სასტენო ხელოვნებას და მსოლოდ აქ სახავს თავის მიზანს, მისწრაფებას, აქ ამოაიოთხავს თავის გულის ბახუსს, თავის სევედა-სინარულს მსოლოდ მეღბომენის ტაძარში გაიზარებს. თეატრს თავისი მლოცველი ჩევედა, ჩევეს და მუდამ ეთლებ კიდევ. თეატრი — ეს ერთი უდიდესთაკანი ხელოვნების წარმომადგენელია. იგი უნდა გაუართოვდეს და გაამრავლოს მლოცველნი. ეს ჩევენი უდრესი მრწამსია!

გ. ვარრიკი

ს ი ტ ყ ვ ა

ნოზრევან მერკვილიძისა შიო მღვიმელი-სადმი ნათქვამი 14 თებერ.

(თბილისის სახელოსნო სამმართველოდან)
ძიგირფისო შიო!

ვინც კი შენ დაახლოვებით გიცნობს, დამეთანხმება, რომ მთელი შენი ცხოვრება გაწამებული და შხამიანი იყო.

არავისათვის დაფარული ამბავი არ არის, რომ შენ დაიბადე და აღიზარდე სილატაკში,

მგრამ მიუხედავად ამისა, დიდი და სასარგებლო ნაყოფი მოუტანე ჩვენს შვილებს, ჩვენს მომავალ თაობას!..

შენ რო გიყურებ და ვითვალისწინებ შენგან განვლილ ტანჯულ ცხოვრებას, თვალწინ მებატვის ხრიოკი და ქვიშიანი ადგილი, საიდანაც პატრონს არავითარი მოსავლის იმედი არ უნდა ჰქონოდა, მგრამ დახეთ განგეჰას და თვით ადგილის სინაყიერესაცა: იმ ადგილზე, საიდანაც არავითარი მოსავლის იმედი არ იყო, რა მშვენიერი ჯეჯილი აბიზინდა და რა კარგი ნაყოფი მოსცა პატრონს!.. ქეშპირიტად ღირსი ხარ პატივის ცემისა იმ დიდი ნაყოფის მოტანისათვის, რომელიც შენ მოუტანე ჩვენს შვილებს და აი, მადლიერი ერის მადლობის ნიშნად ეს სავეს დარბაზი და შენს გარშემო შემოხვეული უმანკო სიყვარულით აღვსილი ბაღლობა!..

ძვირფასო შიო! თბილისის ხელოსანთა ოჯახებმა, რომელთაც კი ქართული წერა-კითხვა შეუსწავლიათ განურჩევლად ეროვნებიცა, დამავალეს გადმოგცე მათი უღრმესი სიყვარული და პატივის ცემა, იმ დიდი და ძვირფასი ნაყოფისათვის, რომელიც შენ მოუტანე მათს შვილებს!..

ბატონ ღრამ. ვრამ კვირას 21/II დასის რეჟისორის ნიკოე მსახიობის ი. ხარდალიშვილის საბუნებისოდ წარმოადგინა ნ. შიუკაშვილის პიესა „სიმაზნი-ჯე“. მობუნებისოდ მოხდენილ და ზედმიწევნით შესარულა საბა დოლაბერიძის როლი. ქან შოთაძემ უნაკლებოდ შესარულა სონას როლი, საუტხოვო იყო ქანი წულუკიძის (დარეჯანი), მოსაწონი—ბ. ტუმბურთიძე (კინაზილი) და ქანი ქილარჯიშვილი (მარო). ქანის დახებისპირელი (დედა) ალაგ-ალაგ მოიკოტლებდა. დანარჩენ მოთამაშეთაგან აღსანიშნავია ბ. გ. პავლიაშვილი (თამა), ბ. მატარაძე (ილიკო) და ბ. გამართული (ესო). უკანასკნელს, ვითარცა მოსიყვარულე როლის აღმსრულებელს, მეტი გრამობიერობა მოეთხოვებოდა. დანარჩენი მოთამაშენი საერთო თამაშს ხელს უწყობ-

დენ. საზოგადოებამ დაუსრულებელი ტაშით დააჯილდოვა მომენფის და საჩუქრებიც მიართვა. სან-ქან

ბ. ბაიშვილი აგერ ერთი ხანი, რაც დაარსდა სცენის მოყვარეთა წრე, რაიცა ფრიად სასიამოვნო მოვლენად უნდა ჩაითვალოს აქაურ ქართველთა გონებრივ ცხოვრებაში. ამ წრეში შედიან ენერგიით სავსე ყმაწვილ კაცები, რომელთა საქმეს ერთ-სულთანი მუშაობა ეტყობა... მთ დაიწყეს სისტემატიურად წარმოადგენების მართვა. ჯერ ადელი პიესები: კომედიები, მელოდრამები და სხვ., ახლა კი ისტორიულ დრამებზე გადავიდნენ. კვირას, 14-ს თებ. გ. იშხნელის მონაწილეობით წარმოადგინეს აკაკის ნ. ბ. დრ. „პატარა კახი“, რამაც თითქმის უნაკლებად ჩააბრა და თეატრში გატენილი იყო ხალხით... მგრამ რა ახლა, — მიუხედავად ომიანობის დროის წესისა, — ყველათვის საესუა ხოლმე თეატრი!.. აღსანიშნავია, რომ მომეტებულად მდამბო ხალხი ესწრობა, რაც დიდად სასიამოვნოა... როლებს განაწილება ასეთი იყო: მეფე თეიმურაზს — ბურციძე, ომიანილი კომიკი-მსახიობი ასრულებდა და შესაფერადაც შეასრულა... დედოფალი თამარ — ავალივისა, რომელსაც არა ერთხელ (და ამჯერათაც) დაუმშვენებია სცენის მოყვარეთა მხარი... პატარა კახი — ჯაყელი და გივი — მეგალოძე, რომ მეტად არ აბრტყელებდენ სიტყვებს და არა ბუნებრივთ ხილდენ თავიანთ ხმებს, კარგს იზამენ შემდგენისათვის. იშხნელმა (მოხეტეხული გელა) კარგი შთაბეჭდილება დასტოვა. აგრეთვე ითქმის მაღაურ კუტუბ. ბ. ნიკოლი და ლევან ქვაბულიძე — ბ. ნაცვოდარულზე. დანარჩენები თავთავიანთ ადგილზე იყვნენ, თუმცა ზოგს დიქცია (გადაკორია) არ უეარგოდა და ზოგნი კი (რანისა ქვაბულიძე) არა ცდილან როლებს უნაკლებოდ შესწავლაზე, — მეტადრე ლექსი, როცა ერთი ასოც არის აკლებდა, არა სასიამოვნოდ ესმის...

ტრ. ი-ძე

დ. ლანჩხუთში თითქმის ნახევარი წელი იქნება, წარმოადგენების მართვა მიყუჩდა, ხალხი მოსწყდა ხელოვნების ტაძარს, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ ერთი საღამო გამართვას. ხალხს სწყურია სულიერი საზრდო და მიწოდებელი კი არაივანა სჩანდა. ამ საქმის მოსაწესრიგებლად 28 თებერ. თეატრის შენობაში მოხდა დრამ. საზ-ის წევრთა კრება, რომელსაც უმეტესად ინტელიგენტი ქალბიდი დავსწრენ. შეადგინეს სცენის მოყვარეთა წრე და აარჩიეს მათი ხელმძღვანელი. დაადგინეს: 1) გამგეობამ წრის წარმომადგენელთან ერთად შიომუშაოს რეპერტუარი; 2) ყველა ის სცენის მოყვარე, რომელიც უზნალოდ არ გამოცხადდება თავის მოვალეობის შესრულების დროს, გარცხულ იქნეს, როგორც წრიდან ისე საზ-დან; 3) ვინც საოფეტრო საქმეების წინააღმდეგ დაიწყებს რასმეს, გაკიცხულ იქნეს პრესის საშუალებით და დრ-ულ საზოგადოებიდან განიდევოს. დროა სიტყვიდან საქმეზე გადავიდამსწრე

ქუთაისის კლასიკური გიმნაზიის დრამატოული წრე. ვინ არ იცის, რა ზიარებებს იმყოფება ჩვენი მოსწავლე საშუალო სკოლაში? მოხელე-მოსწავლეებსა და მოწაფის შორის უერთოობა მხოლოდ გარკვეულ ფორმასა და დრამატიკულ და უხელმძღვანელო მოწაფეს არ შეუძლია მიქცეოს შესაფერის ყურადღებას ხელისა და იტრინის თავის ესთეტიკურ განვითარებაზე, რაც უნდა აღებული იქნას ინტელექტუალური თვისების. ეს კარგად შეიძლება დღევანდელმა მოსწავლე ახალგაზრდამ და კიდევც სტადიუმის შეაფასოს ის დანაკლისი, რომელიც, ჩვენს სახელმწიფო, აქამდის შეუძნელები რჩებოდა. ქუთაისის ქართულმა და კლასიკურმა გიმნაზიებმა დაასრულეს თავთავიანთი დრამატოული წრეები.

სათაყდა-ახსნურთა გიმნაზიაში, სადაც უფრო მეტი თანხმობა ვიდრე კლასიკურში ეს ასეა და უნდა მომხდარიყო, და განსაკვირვებელი არ არის. მკვრივ კლასიკურ გიმნაზიისათვის ეს დიდი ნაბიჯია წინსვლისა და მოითხოვს დიდ ყურადღებას საზოგადოებისაგან.

დრამატოულ წრეს აქ ხელმძღვანელად უდაც ბ-ნი ი. შ. გივინეაშვილი, რომელმაც ერთკლასიან მოქცეობას ხელი აქ ფრად საყურადღებო საქმეს და კიდევც შესაფერად მიაწყო. წრეში 25 მოწაფეა. თითოეული მათგანი იხდის ყოველ კვირაში საწევრო გადასახადს 5 კპ. წრის თავისი წესდება აქვს და ხმის უმრავლესობით ამორჩეული გამგეობაც უყავს...*) **ნეპტუნი**

წერილი აგვები

◆ **დრამატურგი ი. ვაღვიანი** შვილი საშემოდგომო სეზონისთვის ამზადებს ახალ პიესას, როგორც უკვე აღნიშნული გვერდი, პიესაში დახასიათებულია ქართველი ინტელიგენციის საქმიანობა.

◆ **ბ. ილ. მოსაზრებები** დასწერა ახალი პიესა — „მოწვევითი ყვავილი“, დრამა 3 მოქ. და 4 სურ. ქართულ სტრუქტურა ცხოვრებიდან.

◆ **დვ. კ. ჩხეიძე** უკ თაა

◆ **ქართ. დრამ. ღანი** ო. შაბათს, 7/III სახალხო სახლში წარმოადგენს „ოტელო“-ს (ოტელო — ალ. იმედაშვილი).

◆ **ქართულ-სომხური** წიგნთ ცეც სამეცნიერლო დაარსება განუზრახავთ გროზნაში.

◆ **ნაძალადევის თეატრში** კვირას წარმოადგენილ იქნება „ორი დრაჯი“ და „იასონის ოინები“.

*) ეს წერილი გვიან მივიღეთ. რედ.

◆ **წერილი „პირველი მარცხი“** „დროების“ გამომცემის 50 წ. შესრულების გამო, შემდეგ ნომერში დანიშნულა.

◆ **აშლაბაძის თეატრ-პალასში** შაბათს, 5/III წარმოდგენილი იქნება „უმუშევარი“.

◆ **მ. ქავსაძის ლობაძეებში** ხარებობა დღეს, 25/III სახალხო სახლში დიდი სახალხო კონცერტი გაიპრათება.

◆ **ახ. გომისანი ს. ხუნიაშვილი** კვირას, 13/III, შუალის 12 ს. „ახ. კლ.“-ში წიკითხვისთვის ახალ პიესას „ბერლო ზნაია“-ს.

◆ **გამომილა** „ციხფერი ყანწები“.

◆ **„თეატრი და ცხოვრება“** საქილაოს სამკითხველს გაუწერა ალ. კორძიაი.

◆ **აშლაბაძის** ქართ. სახ. წარმოდგენები მმართველ წრის კრება შესდგა 28 თებერ. თ. კეკელიძის თავმჯდ., ივ. მუდინიშვილის მიდენ. კრებამ დაამტკიცა: 1) ანჯაროში წრის მოქმედების 1914—1915 წ.; 2) მომავალ ხარჯთ-აღრიცხვა და 3) განიხილა მიმდინარე საქმეები. გამეგობაში აარჩიეს: თ. ნასიძე, ალ. ჩერნიშვილი, ი. აბულაძე, ნად. ბაღდღევისა და ზაქარა ხატიაშვილი. სტენის მოყვარუთაგან: არ. უმბრივი და ალ. თავდგირიძე. მათ კანდიდატებად. ივ. იმედაშვილი, იას. ბულაშვილი და გ. ბასილაშვილი. სარეგ. კომ.: თ. კეკელიძე, ალ. დავილავი და ივ. მისურაძე. მათ კანდიდატებად: იოს. რვეზიშვილი და ან. გოჩიაშვილი. **კულტურულ საზო-კავშირში:** გ. მამრავი, თ. კეკელიძე და თ. ნასიძე.

◆ **ღანიელ გომისანი** სხონის აღსანიშნავად კვირას, 6 მარტს, არტისტ. თეატრის დარბაზში სახ. უ ივერტიკოვი მართავს სალიტ.-სამუსიკო საღამოს.

◆ **ხარუზის კლუბის** წევრთა წლიური კრება შესდგება კვირას, 6 მარტს, ანჯაროშემის განსახილველად და მამასახლისთა ასარჩევად.

◆ **სიძევა-კაზმულ საზ-ის** კრება შესდგა 28/II კრებამ განიხილა ვასული წლების ანჯაროშემი, მომავალ ხარჯთ-აღრიცხვა დაამტკიცა და აირჩია გამეგობაში: გრ. რცხილაძე, შ. დედაბერიშვილი, კ. ზ. მაყაშვილი, იპ. ვართავა და ს. გორგაძე. სარეგ. კომისიაში: ი. ზურაბიშვილი, ალ. მირიანაშვილი და დ. ნახუცრიშვილი. კულტ. საზ. კავშირში: კ. ზ. მაყაშვილი, ილ. ზურაბიშვილი და გრ. რცხილაძე. საზ-ბას მხოლოდ ოთხი წიგნი გამოცეცია (გრდემლი I და II, ბესიკოსა და გომიშვილის ლექსები), თვალსაჩინო თანხა მოუგროვებია და საქმის გასაცოველებლად დაადგინა საქმის მწარმოებელი მოიწვიოს.

◆ **მედიკალი** ს. მელოზიშვილი და დ. კლდიაშვილი სიტყვა-კაზმულმა საზ-ბამ საპატოო წევრებად აირჩია.

რედაქტორ-გამომცემელი **ანნა იმედაშვილისა**

უკვე იბეჭდება
ვეელსათვის საჭირო და სასარგებლო წიგნი

სსრკ სისყუპათა სრული ლექსიკონი

ქართულს ენაში შემოსულ უცხო სიტყვათა ახსნა-განმარტება

შედგენილი იოსებ იმედაშვილის მიერ

მეორედ შეესწავლულ-შესწორებული (პირველ გამოცემაზე ბევრად გადიდებული) წიგნში ახსნილ-განმარტებულია სამოც ათასამდე (60000), უცხო ენათა (ფრანგულ, ინგლისურ, ლათინურ და სხ.) შემოსული, სიტყვა და ანდაზა წიგნი შეიცავს ათას ექვსას სვეტამდე, მოზრდილი ზომისაა, აწყობილი იქნება ხელისკორპუსის მთავრული და ჩვეულებმრივი ასოთი, ჩასმული ინგლისურ საუკუნო კალენკორის ყდაში, მოოქოვილ-მოვარაყებულ ასო არშიებით შემკულ. ვინც ისურვებს, წიგნზე დაიბეჭდება მისი სახელგვარის პირველი ასოები. ხელისმომწერთათვის გაგზავნილ ღირს ორი (2) მანათი (ფულის გადახდა უკეთათთაღ შეიძლება: ხელის მოწერის დროს 1 მან., დანარჩენი—წიგნი გამოსვლის ვაშს ახალ ხელისმომწერთათვის 2 მან 50 პკ.

ხელის მოწერა მიიღება: ქურ. „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქციაში აბანაჲ -ს სტამბაში). ფოსტით: Тифლისь. Ред. „Театри да Цховреба“ Имедашвили.

1916 მიიღება ხელის მოწერა 1916

ველკვირეული სათეატრო, სალიტერატურო, სახელოვნო-სამხატვრო, საზოგადოებრივი შინაარის სურათმზიანი ჟურნალი იშორისსტული განყოფილებით, შარეებით და კარიკატურებით

თეატრი და ცხოვრება

წელიწადი გამოსცემისა მეთხუთსეულისა

1916 წელსაც გამოვა

წელიწადი
ჩ მან.
ნახ. ფლ.
8 მან.

ველბრივი სრული პროგრამით, უკვე ცნობილი რედაქციით, სახელმძხვებელ და ახალგაზრდა მწერალთა მონაწილეობით.

ჟურნალი პარტიათა-გარეშეა, პროგრესიული მიმართულებისა

ჟურნალში ხუთასამდე სურათი დაიბეჭდება

წიგნი წელიწადი იხვევ 5 მ., ნახვე. წლით—8 მ. ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილადაც შეიძლება. ხელის მოწერის დროს—2 მ. მისში—2 მ. ენკენისთვის 1 მ. ვინც მთელი წლის განსახადს ამ თვეთვე შემოიტანს, ამა ქრისტეშობისთვის ნაშრობით გაგზავნება.

ხელის მოწერა მიიღება სორაპანის სტამბაში (მალათოვის კუჩქი. № 1, ვორონცოვის ქუჩა) ხელის ყურში, მუხრან-ბატონის სახ.) იოსებ იმედაშვილთან დილით 9—2 ს. საღ. ფოსტით: Тифლისь, ред. „Театри да Цховреба“—Иос. Имедашвили.

ჟურნი № 15—41.

რედაქცია-გამომცემეა ანნა იმედაშვილი

„ახალი კლუბი“

პირველი კვირის პროგრამა — 13 მარტი.

ორშაბათი — სინემატოგრაფი, სიმებიანი ორ-ქესტრი.

სამშაბათი — საოპერეტო წარმოდგენა კარმენ სოლიარისა და ბერნარდის მონაწილეობით.

ოთხშაბათი — სინემატოგრაფი, სიმებიანი ორ-ქესტრი.

ხუთშაბათი — ქართული წარმოდგენა, (უფოსო); სახელო მუსიკა.

პარასკე — ქართული დრამატული საზოგადოების საღამო.

კვირა — სასულიერო კონცერტი

დასაწყისი: კონცერტებისა საღამ. 9 საათ., წარმოდგენისა და სინემატოგრაფი, საღ. 8 ს. **შესასვლელი** ფასი ჩვეულებრივია, მხოლოდ სამშაბათს და შაბათს იხილან: მანდილოსნები და სტუდენტები (ფორმაში) 65 კ. მამაკაცები 1—05 კ.

სახალხო სახლი

ორშაბათს, 7 მარტი, თ. დრამ, სახის დასის მიერ

მოქმედ

ტრად. 5 მოქმ. თარგმ. ი. მანაბლისა

მოქმედები: ქანი: ქიქოძე, ბენანიშვილი, ბანი ვ., გუნი, გომელაური ზ., თალაშვილი ი., კორიშვილი პ., იმედაშვილი ა., იშხნელი გ., მამფორია ი., თეიმეი ი. სათაული მ., ვარკიშიძე ე., ჩაგუნავა ნ.

აღმოსავლური ფასი 15 კ.—1 მან. 50 კ.—

დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

რეჟისორი ანდრეი კაშვილი

სახალხო ფურცელი

სურათებიანი დრამატული გაზეთი ღირს წლ. 9 მ. 50 კ., ნახ. წლით 5 მ., საბით. თვ. 2 მ. 50 კ., თვეთ 90 კ.

წლიური ხელის მომწერნი მიიღებენ პრემიას, თხზულებას თანამედროვე საზოგადოებრივ კითხვებზე, მკვლევარებს, მკვლევარებს, მკვლევარებს.

თხზულების დაწერაში მონ. იღებენ: გ. აბაშიძე, ი. გულენაშვილი, გ. გულენაშვილი, ბ. ლასიშვილი, გ. მარაშვილი, გ. რცხილაძე, გ. ქიქოძე, ს. ფირცხალავი, თ. ლონტი და ა.

გადაცემის საზოგადოება.

სახალხო ფურცლის რედაქცია

მისამ.: თბილისი, სახალხო ფურცლის რედაქცია

თანამედროვე აზრი

გაზეთი ღირს რვაკორც თფილისში პროვინციაში მთელი წლით 8 მან., ნახ. წლით 4 მან. 50 კ. ერთი თვეთ 90 კ. გაზეთის ფასისთვის მომწ. წინდაწინ უნდა გადაიხადოს არაგის გავეზავნება.

ფოსტით ხელის მომწერლებმა ფული შეიკრიბეთ უნდა გამოგზავნონ: **თფილისი, იაშ. № 199 Власію Маланіевичу Бохоха**

თფილისის ხელის მომ. ფული უნდა შეიკრიბონ კანტორა-განათლებლაში

ნონ კანტორა-განათლებლაში ოლგას ქუჩაზე მომავალ წლის მომწერლებს კანტორა-განათლებლაში უნდა სთხოვს ფული 20 დეკემბრამდე შეიკრიბონ

„განათლება“

ქ. თბილისში ოლგას ქუჩა № 6.

ქ. თბილისში ოლგას ქუჩა № 6.

ქ. თბილისში ოლგას ქუჩა № 6.

ქ. თბილისში ოლგას ქუჩა № 6.

ქ. თბილისში ოლგას ქუჩა № 6.

ქ. თბილისში ოლგას ქუჩა № 6.

გამართულია ხელის მომწერნი

კიკნა-ფშაველი

პოემებისა და რჩეული ლექსების კრებულს

რომელსაც დაერთვის სურათი, ბიოგრაფია და კასრამის გრიტიკული წერილი. ხელის

წერა შეიძლება ჩვენს ბუფეტში.

ნოემრები „აზრი“

ახლად შეკრებულს, საუცხოოდ მ

ბილი, სურათი, ელექტრონის სინ

ქალაქის მუზეუმის, გორაკოვის ქ

ნომრები ოთხი აბაზიდან. ნომრები

რეულო, ცხელი და ცივი წყლით (დ

ანნა). თბ. მბ. პრ. მან. ტელ. 13

სტენის მოყვარე-მუშაკთა საურაოდ

И. Т. Полумордвиновъ

Списокъ пьесъ

На грузинскомъ языкѣ

На грузин. на сцен. Киев. Край

на сцен. Киев. Край